

TAKSKÄGG, n. 5. Nedersta delen af ett halmtak, hvilken skjuter ut öfver väggen.

TAKSPARRE, m. 2. pl. — *sparrar*. Hvarje af de sparrar, hvarpå ett tak hvilat.

TAKSPÅN, n. 5. Spån till taktäckning.

TAKSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Stege, att stiga upp på ett tak.

TAKSTEN, m. 2. Se *Taktegel*.

TAKSTOL, m. 2. En träställning under taklaget till ett tak, hvilken hvilat på remstyckena och uppehåller taksparrarna.

TAKT, täkt, m. 5. (lat. *Tactus*, vidröring) 1) (utan plur.) a) Bestämdt tidsmått i sång och musik. *Slå t-en*, med slag af taktpinne utmärka takten. *Sjunga, spela i t.*, med viss takt. *Komma, vara ur t-en*, fela mot takten; icke hålla jemn takt med öfriga medspelande. *Hålla t-en*, riktigt iakttaga den. *Det dansstycket har god t., ingen t.*, väl, illa markerad takt. — b) (med plur.) Hvarje inom taktstreck begränsadt mått af större eller mindre tidsafdelningar i ett sång- eller musikstycke. *Hel. half t. Två 4:dels, tre 8:dels t. En repris af åtta t-er.* — 2) (utan plur.) Med tidsmättet i sång eller musik öfverensstämmande rörelse i dans. *Dansa med god t. Hålla, komma ur t-en i dans.* — 3) (fig.) a) (utan plur.) Fart, vana i göromål, förrättning. *Vara i t-en*, i farten, t. ex.: *När han är i t-en allt arbete. Han har kommit alldeles ur t-en*, ur vanan. — b) (utan plur.) Fin känsla, kloket och säkerhet i handlingssätt, beteende.

TAKTDEL, m. 2. Tidsmått, som utgör del af en takt.

TAKTEGEL, n. 5. 1) (i sing. kollektivt) Teggel, som användes till taktäckning. — 2) Se *Takpenna*.

TAKTFAST, a. 1. Som väl iakttagit takten.

TAKTFULL, a. 2. Som har god takt.

TAKTFÖRETECKNING, f. 2. Tecken, hvarigenom i början af ett musikstycke takten utmärkes.

TAKTHVILA, f. 4. (pros.) Hvilopunkt för takten i vissa längre versarter.

TAKTIK, takti'k, f. (grek.) 1) Konsten att formiera en militärisk trupp till anfall och försvar. — 2) (fig.) Sättet att utföra en plan. [Tact-]

TAKTIKER, täctick'r, m. 5. ell. **TAKTIKUS**, täctikuss, m. pl. *tactici*. (grek.) En, som väl förstår taktiken. [Tact —]

TAKTISK, täctissk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på taktiken. [Tact -]

TAKTKÄPP, m. 2. Se *Taktpinne*.

TAKTMESSIG, a. 2. Enlig med takten; som går efter takt.

TAKTMÄTARE, täct ---, m. 5. Maskin, som tjänar till måttstock för bestämmande af musikstyckens olika hastighet.

TAKTPINNE, m. 2. pl. — *pinningar*. Pinne, hvarmed takten markeras af dem, som anför en orkester.

TAKTSLAGNING, f. 2. Taktens markerande med taktpinne.

TAKTSTRECK, n. 5. Lodrätt öfver notplanet draget streck, hvarmed takter begränsas.

TAKTUR, täct-úr, n. 5. Se *Taktmätare*.

TAKTÄCKARE, m. 5. En, hvars yrke är att lägga tak på hus.

TAKTÄCKNING, f. 2. Läggnings af tak på hus.

TAKVATTEN, n. 5. Vatten, som rinner eller runnit ifrån ett tak.

TAKYGRAF, --gráf, m. 5. (grek.) Snabbskrifvare, som brukar förkortningstecken.

TAKYGRAFI, ---f', f. 5. (grek.) Snabbskrifning med förkortningstecken.

TAKYMETER, takymét'r, m. 2. (grek.) Ett verktyg till mätning af flytande vattens hastighet.

TAKÅS, tåkå's, m. 2. Högsta delen af ett tak.

TAL, n. 5. I. (af *Tälja*) Förmodas af *Ihre* ursprungligen hafva betyd: Uppräkning. 1) Viss mängd af enheter. *Jemna, udda t. Stora, små t. Utan t.*, oräknelig. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Tvåtal, Tretal, Tjugotal*, antal af två, &c. *Trettioalet*, o. s. v., trettio är; äfv. trettionde året i ett århundrade, t. ex.: *Han har öfverlevat trettioalet; han dog på sjuttonhundra-trettioalet*. (Kan äfven sägas om de tio åren ifrån det 50:de till det 40:de af ett innevarande århundrade, t. ex.: *Han dog på trettioalet*, emellan 50:de och 40:de året af detta århundrade.) *Åltal, Riksdalertal, Tunntal, Pundtal*, antal af alnar, o. s. v. — 2) (i äldre språket) Viss på grund af antal stadgad storhet. I sammansättningarna *Jordatal, Bondetal, Mannatal* (nu *Mantal*). — 3) Se *Siffertal. Ett stort t. Ett t. af sju siffror*. — 4) *Tal*, förkortadt af *Räknetal*, betyder äfv.: Aritmetisk uppgift, vare sig att den blifvit löst eller icke. *Räkna ett t. i addition*.

TAL, n. 5. II. (af *Tala*) 1) Meddelande af tankar genom ord; hvad som talas; sättet att tala. *Emellan t. och sång är mycken skilnad. Ohöfligt t. Huru kan ni föra ett sådant t.? Känna igen någon på t-et. Man hör på hans t., hvad han är för landsman. Stanna midt i t-et. Vara för fri i sitt t. I dagligt t.*, se *Daglig. Falla en i t-et*, se *Falla*, 3. g. *Hålla samma t.*, tala om ett och samma. *Föra en på t. om*, inleda i tal om. *Bringa på t.*, föra t-et på, börja att tala om. *Komma på t.*, blifva talämne. *Komma på t. om*, tillfälligtvis börja att tala om. *Komma på annat t.*, ombyta talämne. *Huru kom han på det t-et?* hvad föranledde honom att tala derom? *Derom är blott ett t.*, *tu t.*, derom äro alla ense, meningarne skiljaktiga. — Har sammansättningarna *Åtal, Tilltal, Åtal*, m. fl. — 2) *Samtal. Komma, gifva sig i t. med någon. Komma till t-s med någon. Ej bry sig om folkets t.*, prat. — 3) *Rykte. Det går ett t.*, allt... *Ha elakt t. om sig.* — 4) *Större*, till muntligt föredrag inför en församling bestämd uppsats på prosa, hvars ändamål är att öfvertyga, undervisa och röra. *Hålla ett t. Ciceros t.* — Bildar sammansättningarna *Loftal, Liktal*. — 5) (vetensk.) *T-et*, språkförmågan.

Anm. Detta ord torde rättast höra anses såsom endast en utbildning af *Tal*, I (således: framräkning eller täljande af ord). Jfr. *Tälja*.

TALA, v. a. o. n. 1. o. 2. (af *Tal*, II) 1) Artikulera ord. *Barnet kan ännu icke t. T. högt, sakt. Höra hvad som t-s. Hafva svårt för att t. T. väl, illa*, redigt, oredigt. *T. i näsan*, se *Näsa*. Säges äfv. om vissa fåglar, som inöfvas att artikulera lättare ord, t. ex.: *Lära en papegoja, en stare att t.* — 2) Genom ord uttrycka sina tankar. *T. till någon. T. om något. T. litet, mycket. Man kunde ej få honom att t. T. ett språk, franska, tyska*, uttrycka sina tankar på dessa språk. *T. sitt modersmål. T. väl*, språkriktigt och logiskt. *T. illa*, med fel emot språket och förnufts läran. *T. väl, illa om*, yttra sig lofordande, ogillande om. *T. väl vid en, gifva en goda ord. T. besynnerligt, frimodigt, för frilt, lagom. T. stort, skrytsamt. T. ur*